

ANTIQUARIUS

Sonà una campaneta i s'obrí la porta de la rònegu botiga d'antiguitats del carrer de la Palla. Entrà una parella de joves, ell un noi alt i prim, desairós i amb ulleres; ella també bastant alta i prima, amb un cert aire d'intel·lectual, ambdós vestits de manera molt informal, amb texans gastats i camises per sobre els pantalons, res fora del corrent. La botiga, més aviat petita, estava atapeïda d'objectes col·locats de manera aparentment caòtica. Sota una llum somorta s'apilaven gerros, mobles de diversos estils, més o menys atrotinats, quadres enfosquits amb lànguides postes de sol o retrats de senyorettes amb ombrel·la o senyors amb grans bigotis i posat greu, estatuetes d'alabastre, alguna filigrana xinesa d'ivori, mantellines, morters d'aram, calderes de bronze abonyegades. De dins de la botiga aparegué un home vell, una mica ajupit, d'ulls cansats, però mirada viva i profunda, que es dirigí als visitants amb un breu somriure. Era l'antiquari i propietari de l'establiment. Els joves s'havien entretingut mirant aquells encants, aparentment complaguts. El vell havia adquirit la capacitat, amb els anys, com molts altres botiguers, de calar els visitants de seguida i entreveure els compradors o els simples encuriosits o els busca-raons i, fins i tot, els lladres, però era evident que li agradava el seu ofici i explicar coses. Al marge de la qualitat compradora del client, era un home comunicatiu i afable, de parla assossegada, amb una veu enronquida, cremada pel tabac de molts anys. Els joves es mostraren interessats en allò que l'antiquari els hi mostrava i comentava: peces i objectes de diverses èpoques i qualitats. La noia dos relats dels que remeto un fragment d va: peces i objectes de diverses èpoques i qualitats. La noia havia agafat una estatueta en marbre irisat, un Mercuri alat, bellament modelada.

- Li agrada el Mercuri, joveneta? – preguntà l'antiquari.
- Sí, és certament preciós, però el que realment m'interessa són els vasos grecs. Jo sóc estudiant d'història i preparo una tesi sobre estil grec clàssic.

L'antiquari la fità amb una expressió indesxifrabla.

- Ha estat a Atenes, senyoreta?
- Sí, precisament aquest estiu hem visitat algunes illes gregues i també Atenes. Hem anat al Museu Arqueològic, on he gaudit molt amb l'extensa exposició de vasos grecs.
- Es va fixar en la màscara d'Agamémnon en or de l'època Micènica?
- Sí, sí, i tant, però el que em va captivar són els vasos i les cràteres, és una cosa única, meravellosa.

- I vostè, també és historiador? –preguntà l'antiquari al company, que s'entretenia tafanejant distretament aquí i allà. El noi es girà una mica sorprès.
- No, no, jo sóc d'exactes, però també m'agraden els vasos grecs; ella m'ha encomanat la seva dèria.
- Bé, segueixin-me i els mostraré una cosa.

L'antiquari els conduí a la part del darrere de la botiga i els feu entrar a una estança tancada, sense finestres, on, en obrir la llum d'una trista bombeta, aparegué un mostrari de ceràmica grega i alguns vasos, a banda d'alguna estatueta mutilada i altres objectes hel·lènics. La noia badà la boca i obrí els ulls, dirigint-se de seguida a l'observació minuciosa de tot allò. L'antiquari anà descrivint cada unitat, apuntant l'època i les característiques i valor de les peces.

- Li agrada tot això, senyoreta?– preguntà de cop l'antiquari a la jove, que es mostrava vivament interessada.
- Oh, sí, i tant, i tant, estic encantada. Em permet fotografiar-ho? És pel treball.
- Sí, però amb una condició: pot citar la localització grega, però no aquesta botiga al seu estudi.
- D'acord, li prometo que ho compliré.

L'antiquari somrigué complagut.

- Ara -digué- els mostraré el meu tresor, la peça que més aprecio; no la busquin, no és a la vista, perquè no la tinc en venda.

Prengué una caixa de fusta d'un racó i la diposità sobre la taula. Aquella caixa tenia molts anys. De dins, amb molta cura, tragué un objecte embolicat amb draps vells, que anà fent fora fins que aparegué un vas de forma amfòrica, d'uns quaranta cinc centímetres d'alçada, amb la representació d'Odisseas o Ulisses sobre un vaixell amb una gran vela arrodonida. L'heroi està ajaçat sobre la nau amb una copa a la mà, les figures són negres sobre un fons argilós d'ocre rogenic.

Tots es quedaren un instant callats, contemplant, admirats, aquella meravella.

- Què li sembla?- preguntà l'antiquari a la jove historiadora.

SALOMÓ DEL CALL

L'any 1391, el call de Barcelona va ser assaltat per la població, causant una immensa destrossa i mortaldat. L'odi ancestral als jueus va explotar aquell fatídic moment, atiat per tota mena de badomeries que hom creia certes. El barri jueu no va tornar mai a ser el que era. Aquesta història, que començà uns anys enrere, és el resultat de la transcripció, més o menys correcta, d'uns escrits d'aquella època que es van perdre en el desastre i van anar a parar, al cap dels anys, no se sap com, a mans d'un llibrer de Praga que, en envellir, va vendre la rònega llibreria i el comprador els va trobar arraconats, entre moltes altres coses, en un obscur i polsós racó i els va llençar a la deixalla. Va ser un lletraferit, que recercant al carrer entre piles de paperassa, llibres i patracols de tota mena, els va trobar i, per una via tortuosa, van anar a parar a les meves mans. Heus aquí una possible versió entenedora d'alguns fragments, bastants d'ells il·legibles i, d'altres, desapareguts. Per tant, hi ha parts suposades.

Salomó C. era metge, com ho havia estat son pare i son avi, dels qui havia après els principis i les tècniques del seu art. Ell havia ampliat, amb noves i valuoses peces, l'instrumental que li van llegar i disposava de textos, de gran valor i molt costosos, d'erudits de Pèrsia i Alexandria, que ell mateix havia traduït i que valorava com un tresor. Era un professional competent i respectat pels seus. Habitava en el call de la ciutat, el sector de població hebrea, més o menys tolerada pels cristians, però sempre mal vista per aquests en que era ben viva la noció de poble deïcida, d'usurers i, en definitiva de gent diferent. Però s'apreciava la vàlua d'alguns metges i mestres d'altres oficis en què destacaven i no era estrany que aquests fossin reclamats per cristians disposats a pagar pels seus serveis. Salomó havia après dels seus predecessors i mestres, que dels cristians calia sempre recelar i anar amb peus de plom; que eren gent inconstant, que un dia es podien mostrar acollidors i afables i, el següent, despòtics i agressius. Però, per ventura, no havia observat, tanmateix, aquest comportament en molts dels seus? Salomó era casat i tenia un fill de dos anys. Era un home jove, ben barbat i observador, devot dels preceptes del seu poble. Estimava el lloc on vivia i on havien residit els seus des d'èpoques llunyanes; se sentia fill d'aquella terra tant com podia ser-ho qualsevol cristià. La separació, per motius de fe, no restava afecte profund per la mateixa contrada, aquella porció de món que sentia arreladament seva.

Un dia d'estiu, calorós, vingué a trobar-lo un criat, portador d'un missatge de Genís M. El criat li destacà la urgència de la crida que requeria un desplaçament immediat. Salomó coneixia Genís i la seva família, que ja havia estat objecte de l'atenció mèdica del seu pare. Era una família cristiana menestral, però el pare s'havia enriquit i envanit de la qualitat benestant que havia adquirit, convertit en un dels comerciants i exportadors més destacats i,

fins i tot, propietari d'un vaixell que li estalviava mediacions carregoses en el tràfic exterior.

Genís tenia més o menys la seva mateixa edat i era un home sensat i moderat, amb qui s'entenia perfectament; tot i que, com a principi immutable, mantenia una distància prudencial, que evitava sempre una confraternització exagerada, conscients l'un i l'altre del lloc que ocupaven a la ciutat com a membres de comunitats ancestralment diferenciades. Salomó prengué un maletí i sortí, de pressa, cap a la casa d'aquell pacient que el reclamava amb urgència. Recorregué els carrers i carrerons, on llambordes brutes d'excrements de cavalleries l'obligaven a anar en compte. Se sentien olors fortes i crits de venedors i d'altres arreu, com sempre. En arribar, el reberen immediatament uns criats, que el conduïren, de seguida, a l'atri principal on l'esperava, amb ànsia, l'amo de la casa.

- Gràcies a Déu que ja sou aquí. Creieu-me que estic fora de mi, en un desconsol que em rosegua l'ànima tota. Us dono la benvinguda, bon Salomó, amic d'aquesta casa. Us he fet cridar perquè requereixo del vostre bon ofici, que de tothom és conegut i de mi mateix, la virtuosa condició que us distingeix en el vostre art.
- Us saludo, noble senyor i amic meu; estic, com sempre, al vostre servei. Serviu-vos, doncs, posar-me al corrent de la vostra cuita.
- És la meva dona, Salomó, és la meva dona. Està molt malalta, n'estic segur, encara que els altres físics m'enreden amb discursos enrevessats que no entenc i li han practicat tota mena de sagnats, lavatives i martingales. Li han fet beure tota mena de potingues i filtres que no han servit de res. Per això recorro a vos confiant en el vostre bon criteri per lliurar-la d'aquest calvari que també és el meu; que ni menjo, ni bec, ni cago des que ella està així.